

HEEMKUNDE-KRING
'AMALIA VAN SOLMS'

Baarle-Hertog-Nassau

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms' stelt zich ten doel zich actief bezig te houden met het erfgoed van onze gemeenten met de bedoeling:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor het nageslacht.

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit de historie van Baarle, Castelré, Ulicoten en Zondereigen in de ruimste zin des woords.

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms'
'HEEMHUIS'
Kerkstraat 4
2387 Baarle-Hertog

Bank: 10.38.94.969 Rabobank Baarle-Nassau
789-5615466-57 BAC Baarle-Hertog

Overname van artikelen of gedeelten ervan uit deze publikatie is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur.

Nieuwsbrief

Heemkunde-Kring "Amalia van Solms"

Baarle Hertog-Nassau

verschijnt 4x per jaar

losse nummers fl. 6,25/130 BF

Redactie: Fons Racijmackers

Redactieadres: "Heemhuis"

Tel: 699624

Kerkstraat 4

2338 Baarle Hertog

6e jaargang no.2

juli 1991

INHOUD

Voorwoord	Ad Jacobs	38
Tot zijnen wille gedwongen	A.M.C. Zom	39
Uitstap naar Edegem	Jef Koks	51
Een dag naar Edegem	Natalie Adams	55
15 jaar Heemkundekring	E. Ragas	56
Arme Amalia (4)	A. van Tuijl	62
Mededelingen		63

11 juli a.s.
Fietstocht naar Poppel
Museum 'te hooi en te gras'

Voorwoord

Op donderdag 6 juni j.l. was het exact vijftien jaar geleden dat onze vereniging werd opgericht. Trokken de oprichters voor hun vergadering naar het S.O.B., wij kozen voor 'de Lindeboom' om dit heuglijke feit te vieren.

Het werd een bijzondere algemene ledenvergadering. Ereleden kunnen alleen door zo'n vergadering benoemd worden. Gezien de grote verdiensten van de voorgedragen leden voor onze vereniging, werden zij bij acclamatie benoemd. Zij kregen prachtige oorkonden uitgereikt die gemaakt waren door een van onze bestuursleden. Maar bij deze uitreiking bleef het niet deze avond. Er werd teruggeblikt door diverse sprekers: de beginfase van onze vereniging waarin veel historisch onderzoek werd verricht; van deze onderzoeken maken onze werkgroepen heden ten dage regelmatig gebruik. Door de verschillende werkgroepen die onze vereniging kent, zijn de activiteiten toegenomen. Door de werkgroepen is de belangstelling voor ons eigen heem duidelijk toegenomen. Dit komt tot uiting in het nog steeds groeiend aantal leden. Deze leden pakken thema's op, werken ze uit. Sommige werden afgesloten met een tentoonstelling of brochure.

Aan het opzetten van tentoonstellingen in ons heemhuis wordt veel tijd en zorg besteed. Ook hier kunnen we een nog steeds groeiende belangstelling vaststellen. De contacten met buurt-heemkundekringen verlopen goed. Vooral de banden met de kringen "van over de meet" werden aangehaald. Met het heemkamp in het vooruitzicht is dat een goede zaak.

Als afsluiter van deze jubileumavond waarvan u verderop een uitgebreid verslag vindt, konden wij het jaarboek 1991 presenteren: een fraai eerste jaarboek waar we als vereniging trots op kunnen zijn. Het jaarboek werd aangeboden aan de eerste burgers van Baarle, de voorzitters van de overkoepelende instellingen en aan de auteur van 'Baarle in de Middeleeuwen'. Bij dit eerste jaarboek zal het niet blijven. Voor volgend jaar staat al het een en ander gepland zoals het boek '1000 jaar Baarle' en uiteraard ons tweede jaarboek.

Maar we zullen ons ook moeten blijven inzetten om onze doelstellingen voor de komende jaren waar te maken: om te beginnen met 1000 jaar Baarle in 1992. Daar moeten we met z'n allen toch een gewelding heemkundig feest van kunnen maken!!!

A.W.J. Jacobs
voorzitter

"Tot sijnen wille gedwongen!"

Seksueel geweld jegens vrouwen.

A.M.C. Zom, archivaris

Inleiding

Seksueel geweld is bepaald geen verschijnsel, dat in vroeger tijd minder voorkwam dan in onze dagen. Gelukkig wordt er nu veel meer bekendheid aan gegeven en zijn de taboes rond deze vorm van misdadigheid voor een deel overwonnen. Het intense verdriet, dat vrouwen en mannen, wier lichamen worden geschonden, veelal levenslang moeten meedragen, kan niemand in onze maatschappij nog onbekend zijn. Ontkenning van dit leed, dat tegenwoordig zo vaak en zo indringend via voorlichtingsprogramma's wordt getoond, is op zich al crimineel, laat staan het geweld zelf.

Vandaag bestaan er mogelijkheden voor geestelijke hulpverlening, zodat slachtoffers hun leven misschien weer aandurven, maar een dergelijke zorgkende men in vroeger eeuwen niet. Vaker zullen vrouwen, die geweld werden aangedaan, niet over hun "schande" hebben durven praten. Hun verdriet zal daardoor wellicht nog intenser geweest zijn, omdat dat niet uitgesproken kon worden.

De enkelingen die wel de moed op konden brengen, om tenminste een aanklacht in te dienen, verdienen alsnog onze bewondering. Ook Baarle-Nassau bewaart in zijn archieven de aanklachten van vrouwen, die seksueel geweld moesten ondergaan.

Een crimineel opgepakt

Op 3 juni 1712 bracht de vorster van Baarle-Nassau ene Willem Rabatski op bij de schepenen. De vorster had hem liggend op de openbare weg in het gehucht Oordeel aangetroffen. Diezelfde dag nog werd de gevangene door schout Pieter van Bernagie ondervraagd.

Willem Rabatski, een Engelsman, verklaarde geboren te zijn in de stad Narits (Norwich?). Een paspoort of ontslagbrief van het leger bleek hij niet te bezitten. Evenmin oefende Rabatski enig ambacht uit, om in zijn onderhoud te voorzien. Wel verklaarde hij, dat hij nooit gebedeld had en dat hij

altijd van zijn eigen geld geleefd had. Hij zei ondermeer geldwissels bezeten te hebben, onder andere van ene Jan Wils, een koopman die op het Ginneken te Breda woonde. Verder gaf de gevangene te kennen, dat hij gedurende twee jaren als soldaat had gediend in het regiment van generaal Lumly. Sindsdien hield hij zich al zo'n twee jaren op het platteland op, zonder ooit iemand kwaad gedaan te hebben. Tenslotte antwoordde hij op de vraag waar hij zich de vorige dag had opgehouden, dat hij lustig had zitten drinken van zijn eigen geld.

Het had er alle schijn van, dat de schout hier te maken had met een zwerver. Dat soort volk moest geweerd worden uit de samenleving.

Bernagie kon na deze verhooring van Rabatski niet veel tegen hem ondernemen, maar dat een en ander niet deugde, stond voor hem als een paal boven water. Vandaar dat hij op zoek ging naar personen, die wel bezwarende verklaringen tegen de gevangene konden aanvoeren en die waren er al snel een paar gevonden. Rabatski werd intussen overgebracht naar Breda, om daar in de poort gevangen gehouden te worden. Navolgende getuigenverklaringen werden nadien afgelegd.

Elisabet Jan Peerbooms

Op 9 juni verscheen Elisabeth Jan Peerbooms, de huisvrouw van Adriaen Hendrick Cleijsen voor de schepenen. Zij ging "op het uijtterste swanger"! Zij verklaarde, dat op 2 juni 1712 's morgens tussen 9 en 10 uren een man bij haar woning was gekomen, waarvan zij had gehoord, dat die op de derde juni was gevangen genomen. Deze kerel had haar tot tweemaal toe tegen de grond gegooid en hij had haar op een "schoffierlijke" manier willen betasten en verkrachten. Zij was bereid haar verklaring met een plechtige eed te bekrachtigen.

Maria Jan van Gorp

Diezelfde 9-de juni legde Maria Jan van Gorp, weduwe van Hendrick Martens, wonend op Oordeelheijkant, de navolgende verklaring af.

In de maand maart was Rabatski op de hei nabij Oordeel. Zij kende hem goed, omdat zij hem al vaker had gezien. Hij had daar met ontbloot onderlijf zijn "fondament" aan een ieder vertoond. Eerst hadden haar twee zonen hem zo bezig gezien en even later zijzelf ook. Rabatski was haar twee jon-

gens, nadat hij hen zo de stuipen op het lijf had gejaagd, achterna gelopen, maar hij had hen niet kunnen inhalen. Hij was zodoende bij haar huis aangekomen en hij had gedreigd de twee jongens de hals af te snijden, omdat zij hem begluurd zouden hebben. Ook dreigde hij het huis van Maria van Gorp in brand steken.

Verder verklaarde Maria van Gorp, dat de genoemde Rabatski op 2 juni aan haar deur was gekomen. Hij had geprobeerd, om haar een lakense broek te verkopen, die gevoerd was met zeemleer. Toen zij de koop weigerde, had Rabatski haar tegen de grond gesmeten. Haar beide dochters zijn op dat moment te hulp geschoten en wisten de belager te verdrijven.

Een derde verklaring werd op diezelfde dag afgelegd door Nicolaes Jacobs van den Nouwelant, een inwoner van Alphen. Enkele dagen tevoren was bij hem thuis een lakense broek, gevoerd met zeemleer, ontvreemd. Het was een broek van zijn zoon. Bovendien was hij diezelfde dag ook een paar zwarte wollen sokken kwijtgeraakt. Nicolaas had nadien gehoord, dat een dergelijke broek was achtergelaten bij Adriaen Janssen van de Westerlaecken, een herbergier te Baarle-Nassau. Op 5 juni was hij daarom naar Van der Westerlaken op Oordeel gegaan en daar had hij de gestolen broek herkend. Toen hij de broek teruggevorderde, had Van der Westerlaecken hem het kledingstuk meegegeven.

Naar aanleiding van het verhaal van Nicolaes van den Nouwelant werd ook Adriaen Janssen van der Westerlaecken voor de schepenen van Baarle-Nassau uitgenodigd, om een verklaring af te leggen over die broek. Deze vertelde, dat Rabatski op 2 juni 's avonds om een uur of acht in zijn herberg was gekomen. Rabatski had er een groot gedeelte van de nacht gedronken en gedanst. Toen hij tegen de ochtend wilde opstappen vroeg Adriaen hem om zijn gelag te betalen, waarop Rabatski had geantwoord geen geld te hebben. Wel bood hij als betaling een zwarte lakense broek aan, die met zeemleer gevoerd was. Van der Westerlaecken had de broek geweigerd en eiste geld voor de vertering. Rabatski had daarop de broek bij hem achtergelaten en was vertrokken zonder te betalen. Op zondag de 5 juni was Nicolaes Jacobs van den Nouwelant bij hem langs gekomen. Die had de broek teruggevorderd, zeggend dat die van zijn zoon was en kort tevoren bij hem thuis was gestolen.

De Baarlese schepenen hadden het maar het druk op die negende juni, want Adriaen Oomens, eveneens lid van de schepenbank, verscheen die dag ook

in het dorpshuis. Hij vertelde dat hij op 3 juni rond tien uur in de morgen achter zijn huis aan Den Dries gras aan het maaien was, toen Rabatski daar langskwam. Kennelijk heeft Adriaen Oomens hem nogal indringend aangekeken. Dat moet Rabatski niet bevallen zijn, want die beet hem toe: "Hontsvot, waarom siet gij op mij, gij bent een schelm en spion" en meer van dergelijke scheldwoorden. Rabatski dreigde hem te zullen slaan, maar Adriaen Oomens gaf onverschrokken tot antwoord: "Bent gij sulck een groot heer dat men U niet soude mogen aansien, gij kunt selfs een spion zijn." Rabatski bleef schelden en had hem, Oomens, vervolgens gedwongen om mee te gaan naar het dorp. De schepen was daarom een eind meegegaan naar Baarle-Nassau. Maar op een gegeven moment had Rabatski gezegd: "Gaet nu weder naer U huijs". Oomens had daarop geantwoord: "Ik geef wel den bruij van U, ik wil wel mede naer het dorp gaen." Toen Rabatski opnieuw een vechtlustige houding aannam, vond de schepen het toch maar gezonder om naar huis terug te keren.

Tenslotte legde Hendrick Jan Buijcx, gezworen kommerzetter, op 10 juni deze getuigenis af. Hij keerde op 1 juni huiswaarts van zijn weide, die gelegen was onder Poppel. Nabij de Bedafse brug ontmoette hij een man. Naar zijn mening was dat dezelfde die nu in Breda gevangen zat, althans te oordelen naar de spraak moest het een Engelsman zijn. Ook Buijcx keek hem nauwlettend aan, waarop die kerel had gereageerd; "Siet gij mijn nu wel, gij hontsfot, gij verrader, spion" en andere scheldwoorden. Bovendien dreigde de vreemdeling hem met een eiken knuppel, die hij in de hand hield. Buijcx had teruggebeten: "daer gaet soo meenigh eerlijck passant over straet, die men aensiet, die daerom niet eerlijcker is." Daarop viel de Engelsman opnieuw hevig tegen hem uit en dreigde hem te molesteren.

Hoe het Rabatski nadien verging

Op grond van deze aanklachten, alsmede vanwege misdrijven die hij elders in de omgeving had gepleegd, werd Rabatski op 3 augustus 1712 door de schepenbank van Breda veroordeeld tot 12 jaar tuchthuisstraf. In het tuchthuis te Breda kwam hij in aanraking met andere criminelen. Dit contact bevorderde bepaald niet, dat hij zijn leven beterde. Diverse malen nam hij deel aan uitbraakpogingen, die evenwel mislukten. Deze wandaden leidden er in 1715 toe, dat hij met zijn consorten opnieuw berecht werd door de schepenbank van Breda. Als verweer voerde Rabatski aan, dat hij in het tuchthuis nagenoeg door de luizen werd opgevreten, omdat hij nooit schoon linnen

goed kreeg. De schepenen van Breda hadden geen oor voor dit argument. Op 18 augustus 1715 werd opnieuw vonnis over hem geveld. Hij werd met een aantal mede-gevangenen tot de strop veroordeeld. Het vonnis is kort nadien uitgevoerd, waarna de dode lichamen op het rad ten toon gehangen werden, andere mensen tot voorbeeld. Andere leden van het tuchthuisgezelschap, die medeplichtig waren aan de uitbraakpogingen, werden veroordeeld tot brandmerking, zware geseling en levenslange opsluiting in het tuchthuis of zoveel zwaarder.

Pauwelijntje van Hooff

Pauwelijn Jan Cornelis van Hooff ging op 10 augustus 1716 tegen de avond nog gauw even een boodschap doen bij Maeij Commer van Bedaff aan den Dijck (ook wel De Dreef genaamd). Op dat adres waren ondermeer Willem Claes Verheijen, Hendrik van Opstal, de vorster van Chaam en diens knecht Gerit van Riel aanwezig, toen zij daar binnenkwam.

Willem Verheijen bood haar aan een pot bier mee te drinken, hetgeen Pauwelijn niet afsloeg. Terwijl zij haar bier genoot drong Gerit van Riel er herhaaldelijk bij haar op aan, om ook met hem te drinken. Zonder dat zij op dit aanbod was ingegaan, bracht Van Riel haar een glas Franse brandewijn. Hij dwong haar om dit glas leeg te drinken, want hij dreigde het glas in haar gezicht stuk te slaan, als zij weigerde. Zo kwam het, dat Pauwelijn nogal lang werd opgehouden en het was al ruim een half uur na zonsondergang, voordat zij het huis van Maeij Commer van Bedaff kon verlaten. Zij was toen samen met Willem Claes Verheijen en Anthonij Roovers op huis aangegaan. Anthonij Roovers sloeg, zo zij verklaarde, al snel een andere weg in. Willem Verheijen liep verder met haar mee, want hij woonde immers bij Adriaen Cornelis Verhoeven en moest dus dezelfde richting uit. Nog maar goed honderd meter verder zagen zij Hendrik van Opstal en Gerit van Riel achter hen aankomen. Pauwelijn had wel in de gaten, dat die twee weinig goeds in zin hadden ("in euvele moed waren") en gaf daarom aan Adriaan Verheijen de raad, om er maar vandoor te gaan. Van Riel kwam daarna op haar toe met een zakpistool in de linkerhand en een mes in de rechterhand. Hij zette haar het mes op het lijf en zei: "Gij verdoemde hoer, ja wijst mij uwen pollen" (met een pol wordt een hoerenloper of vrouwenjager bedoeld). Pauwelijn antwoordde van geen pollen te weten, maar dat het eerlijke lieden waren, die haar vergezeld hadden, evengoed als dat zij meende, dat ook hij, Van Riel, een fatsoenlijk man was. Maar Van Riel maakte haar opnieuw voor hoer uit

en wilde haar dwingen om met hem terug te gaan naar de Dreef, onder bedreiging haar dood te zullen schieten en andere groffe taal. De Dreef bood kennelijk voldoende beschutting om praktijken uit te oefenen, die het daglicht niet konden verdragen.

"Gij zijt maar een spitsboef" reageerde Pauwelijn, waarop Van Riel antwoordde: "Dat ben ik vijf jaar geweest!". Intussen bleef Pauwelijn toch in de richting van haar huis sukkelen.

Opnieuw beet Van Riel haar toe: "Mordue souw ick jouw aen het lijff niet comen, ick hebbe wel soo veel onderhanden gehad als gij haeren aende buijck hebt". Al die tijd was Van Opstal erbij en tot driemaal toe had Van Riel met hem lopen smoezen, totdat de vorster uiteindelijk tegen Pauwelijn zei: "Kom ick sal U wel alleen thujs brengen." Op dat moment zag Pauwelijn de kans schoon om er vandoor te gaan en vluchtte vervolgens het huis van haar meester binnen. Hevig ontsteld is zij daar op een stoel neer gevallen en kreeg zij een neusbloeding. Willem Verhoeven, een halfbroer van haar baas, vroeg wat er met haar aan de hand was. Pauwelijn vertelde, dat de vorster van Chaam en zijn knecht haar hadden lastiggevalen. "Hebben die schelmen bij u geweest, hebben se u oock verkragt?" vroeg Willem. "Nee, maar sij hebben het genoeg meenen te doen", bracht Pauwelijn ontdaan uit.

Toen Pauwelijn op 22 augustus onder ede getuigenis van dit voorval aflegde, verklaarde zij ook, al vaker zeer onfatsoenlijk door Van Opstal aangesproken te zijn. Tweemaal eerder had hij gepoogd haar over te halen om "tot sijnen wille te willen wesen". Ondermeer in het voorgaande jaar, toen de tienden van Baarle verpacht werden. Maar zij had hem steeds weten te weren, omdat zij zijn kwade naam en faam wel kende. En afgelopen donderdag nog was Van Opstal bij het huis van haar meester geweest en had haar gezegd: "Ick hoor dat gij hebt wesen klaegen, maer waagt, uwes is kleijn, maer ick sal u nogh kleijnder maecken off kappen". Voortdurend dreigde hij haar dood te schieten. Hij beschuldigde haar ervan een hoer te zijn en hij noemde haar vader een moordenaar. Uit angst was Pauwelijn zelfs een nacht thuis gaan slapen bij haar vader. Zij durfde niet meer alleen meer over de heide te gaan. Voor geen geld ter wereld wilde zij de angst, die zij die avond had gehad, nog eens meemaken.

Naar aanleiding van haar verhaal werden Willem Claes Verheijen en zijn zwager Anthonij Roovers door de schepenen gehoord. Beiden legden een eensluitende verklaring af, die zij met een eed bekrachtigden. Willem had

een pot bier gedronken met Pauwelijn van Hooff. Zij waren kort na Pauwelijn uit het huis vertrokken en hadden haar achter de woning aangetroffen. Gezamenlijk waren zij op huis aangegaan. Toen zij de vorster en zijn knecht gewaar werden, die al vloekend en dreigend naderbij kwamen, zijn zij de kant ingedoken, omdat zij geen ruzie wilden maken. Zij hadden de beide mannen horen schelden en Pauwelijntje horen jammeren en huilen. Zij hadden de vorster horen zeggen: "Com laetse mijn alleen thuys brengen" en Pauwelijn: "Bruijt heen gij schelmke en bruijt na U wijff toe!" Tenslotte had hij de vorster horen zeggen: "Gerit kom maer weerom het sal togh niet lucken".

Voor Pauwelijn liep het redelijk goed af, al zal zij nog lange tijd angst gehad hebben voor types als Van Opstal en Van Riel. Zal haar vertrouwen in mannen in het algemeen niet voor goed geschaad zijn? Voor andere vrouwen liep het soms veel slechter af. Hoe in en in triest is niet het noodlot, dat Johanna Jan Jacobs overviel.

Johanna Jan Jacobs

Op 19 oktober 1734 dreef de ongeveer zestienjarig Johanna Jan Jacobs rond een uur of negen in de ochtend de schapen van haar moeder Cornelia Cornelis van Reuth, weduwe van Jan Jacobs, naar de heide. Rond een uur of twaalf was zij met de dieren in de omgeving van de Lantreijt, toen er een man naderde. Hij was van middelmatige lengte met een enigszins pokdalig gezicht en zwart haar. Hij droeg een blauwe kiel en had witte slobkousen aan. Hij was vergezeld van een wit hondje met bruine vlekken. Deze man vroeg haar of zij geen hamelschappen wilde verkopen, (dit zijn gesneden rammes). Johanna antwoordde, dat Mies Krickeni en Adriaen Huijberden hamelschappen te koop hadden. Daarop wilde Johanna verder gegaan, maar nog maar goed drie passen verder was de man haar nagekomen en had haar bij het lijf gegrepen. Johanna wist hem te ontglippen, maar opnieuw greep de kerel haar vast. Zij werd op de grond gesmeten en nadat de man "zijn schamelheijt had ontbloot", had hij zich op haar geworpen en haar rokken omhoog getrokken. Daarop was Johanna gaan gillen, maar de kerel had bedreigd haar "levendig de hals af te snijden" als zij haar mond niet hield. Onder deze dreigementen had Johanna niet kunnen voorkomen "zijn wille te laeten geschieden". Zo heeft hij haar op gruwelijke wijze verkracht. Nadat hij "zijn wille gedaen had" had zij gesnikt: "Indien ick nu eens bevrucht wiert, waer soude ick dan blijve, ick heb nogh vaeder nogh moeder". Hij herhaalde meesmuilend haar verwijt en vroeg toen of zij geen vader had.

Johanna had te kennen gegeven, dat zij haar vader nooit gekend had. Daarop had de man gezegd, dat hij 's avonds nog eens bij haar langs zou komen, waarna hij weg was gegaan.

Samen met Johanna was haar moeder bij de schepenen verschenen.

Zij verklaarde, dat haar dochter omstreeks half een verdwaasd en huilende thuis gekomen was. Johanna had gezegd, dat het een wonder was dat zij nog leefde, omdat zij door een man zo gruwelijk mishandeld was.

De moeder had haar dochter onmiddellijk onderzocht en daarbij vastgesteld, dat haar dochter "aen de schamele deelen des lichaems seer deerlijk was mishandelt", zodanig, dat het meisje nog vier tot vijf dagen nadien pijn had gehad bij het lopen.

Opmerkelijk is dat deze getuigenverklaring eerst op 9 november 1734 werd afgelegd, ongeveer een maand na het misdrijf. Zouden verdriet en schaamte hen weerhouden hebben, om onmiddellijk aangifte te doen? Een enigszins succesvolle klopjacht op de misdadiger kon de schout toen niet meer organiseren.

Pauwelijn Buijcx

Op 21 juni 1746 verklaarde Anna Catharina Nuijts, echtgenote van Jacobus Kempen, dat op voorleden maandag 6 juni 1736 een huzaar bij haar aan huis gekomen was, die zich uitgaf voor vleeshouwer. Anna was te weten gekomen dat deze soldaat diende in het regiment Hesterhasie. Hij droeg een hoed met een gele borstel en hij was vergezeld van nog een huzaar. Beiden waren met hun pistolen aan het schieten gegaan op haar erf, waar een stapel mutsaart lag. De kogels vlogen her en der heen. Annahad doodsangsten uitgestaan, bang als zij was, dat er brand uit zou breken. Op al dat geknal was Hendricus Kamerling afgekomen, de gezworen klerk ter secretarie. Hij kreeg, toen hij diegene aansprak, die zich voor vleeshouwer had uitgegeven, een pistool op het lijf gericht. Kamerling had echter niet meer gezegd, dan dat zij moesten ophouden met schieten, omdat dat verboden was.

Anna Catharina had intussen enig linnengoed, dat de soldaten uit haar waskuip hadden gestolen, van de kar getrokken, die de huzaren bij zich hadden.

Intussen waren ook de vrouwen van Dionisius Suikermans en Cornelis Tuijelaers op het lawaai afgekomen. Zij hadden Kamerling bij de huzaar weggetrokken en hem het huis ingewerkt, zodat die buiten schot was.

Diezelfde dag verscheen ook Pauwelijn Buijcx voor de schepenen. Zij verklaarde dat zij op 6 juni in het heiveld van de weduwe Van Putten was, om daar turven op te zetten. Daar was een huzaar op haar afgekomen, die haar bedreigde met een pistool en haar zo iets zei als: "Gij moet sterven". Zij was daarop op haar knieën gevallen, waarna de huzaar van zijn paard sprong en haar tegen de grond wierp. Vervolgens heeft hij haar verkracht. Pauwelijn Buijcx verzekerde de schepenen, dat zij naar alle waarschijnlijkheid bevrucht zou zijn, ware het niet dat zij al boven jaren was. Met deze verklaring gaf Pauwelijn aan, dat zij wel degelijk verkracht was en dat zij geen jonge vrouw meer was.

Seksueel geweld trof dus niet alleen meisjes en jonge vrouwen.

Adriana Collemans

Op 4 december 1756 legde Adriana Collemans, weduwe van Hermanus Pistorius een verklaring af, die aan duidelijkheid niet te wensen over laat. Maar het is niet duidelijk op grond waarvan deze verklaring gegeven werd. Mogelijk zijn er klachten ingediend, over een of andere onsmakelijke roddel, die door het dorp ging, maar nergens vindt men enige nadere informatie.

Wat had Adriana te vertellen?

Zij was op 19 oktober bij haar buurvrouw Dingena van Gool langs geweest en de beide vrouwen hadden met elkaar zitten keuvelen. Dingena van Gool had haar toen gezegd: "Sij konnen selver niet swijgen, want Jan Jansen quam van de morgen aan de smits van Jan Wijnen en seijde: Wij hebben der van de nagt een geclesteeriet, (geklisterd) dat sij in geen drie dagen uijt haer bed sal gaen, met een houtie daer de nagtegael seven jaer op gesongen heeft".

Dat hier het macho-gedrag van bepaalde mannen uit Baarle door beide vrouwen besproken werd, mag duidelijk zijn.

Het geeft in ieder geval te denken over het seksuele gedrag, dat door sommige personen aan de dag werd gelegd. Tegen grofheden die binnenskamers plaats vonden treft men geen aanklachten aan in de archieven. De mogelijkheid voor vrouwen, om recht gedaan te worden tegen dergelijk verborgen geweld, begint eerst in onze tijd succes te krijgen. En dan nog is er welhaast bovenmenselijke moed voor nodig.

Maria Leestmans

Maria Leestmans, oud omtrent 28 jaren, kwam op 21 april 1770 voor de schepenbank. Haar aanklacht was deze.

Op maandag voor Pasen was zij als dienstmaagd in dienst getreden bij Gerard Verheijden, die op Schalluijnen woonde. Zij nam die dag haar intrek bij Verheijden, zoals gebruikelijk in die dagen. De eerste avond de beste was de knecht Anthonij Peeters, alias Nelemans, bij haar in bed gekropen en had haar tot gemeenschap gedwongen. De volgende avond had hij haar opnieuw tot die daad gedwongen. De derde dag liet hij haar met rust, maar toen hij op de vierde avond opnieuw aan haar bed verscheen, dreigde zij de baas te zullen roepen, als hij niet onmiddellijk verdween. Nelemans was toen inderdaad vertrokken en heeft haar nadien niet meer lastig gevallen. Maria heeft het niet kunnen verkroppen. Zij zei op eerstvolgende maandag, een week nadat zij in dienst was getreden, haar dienst op. De vrouw des huizes vroeg naar de reden van haar opzegging, of het misschien aan haar zoon lag, dat zij wegging. Maria antwoordde dat niet de zoon, maar dat Anthonij Peeters de oorzaak was.

Maria nam al haar spulletjes bij elkaar in haar schoot en vertrok. Haar bazin liep nog een eindje met haar mee en ging even later bij een der burenen binnen. Maria zelf liep verder naar het huis van Anna van Bergen, de weduwe van Peeter Boogmans, waar haar eigen moeder inwoonde. Daar is zij in bed gekropen. Even later verscheen er de vrouw van Gerard Verheijden met de vrouw van Cornelis Augustijns en vroeg naar Maria. Maria riep, dat zij op bed lag, waarop vrouw Verheijden zei: "Daar is een hemd van u". "Leg het daar maar neer," antwoordde Maria, "daar ligt mijn goed en dan kunt U nagaan of er iets van U bij is". Maar de vrouw van Verheijden was heen gegaan, zonder verder de kleding van Maria na te zien.

De volgende donderdag was de vrouw opnieuw bij Anna van Bergen binnen komen stappen, nu vergezeld van Anthonij Peeters.

Maria zat achter het spinnewiel. "Hier zijn we al", zeiden zij, waarna Anthonij Peeters vervolgde, dat hij zijn goed terug moest hebben. "Welk goed?", had Maria gevraagd. "Drie hemden en een paar zwarte kousen", was zijn antwoord. En daarop trok hij zijn mes trok en dreigde "haar de kleren van haar gat te zullen snijden". Dan sleurde hij haar het huis uit, gooide haar buiten tegen de grond en schopte haar een paar maal. Daarbij rukte hij haar de muts van het hoofd. Toen riep de vrouw van Gerard Verheijden: "Laat ze

maar binnenkomen". Maria was met haar muts in de hand naar binnen gegaan en weer achter haar spinnewiel gaan zitten. Anthonij Peeters heeft haar toen nogmaals tegen het hoofd geslagen en haar een paar schoppen gegeven.

Toen Anna van Bergen tenslotte vroeg of de vrouw van Verheijden en Anthonij Peeters wilden, dat Maria haar kleding liet zien, zodat zij konden nagaan of er iets van hen bij was, antwoordde Peeters, dat zij de kleding daar niet binnen gebracht had, maar het onderweg bij Mangelaars had achtergelaten. Daarna waren beiden vertrokken. Anna van Bergen bevestigde voor de schepenen, al hetgeen Maria Leestmans had verteld, voor zover zij het tenminste gezien had.

Nelemans was geen frisse jongen. Enkele jaren later werd hij door de schepenen van Breda berecht. Of in dit proces ook de geweldpleging tegen Maria Leestmans ter sprake kwam, is niet nagegaan. Maar het feit dat hij berecht werd, geeft wel aan dat hij op de criminele toer was gegaan. De rol die de vrouw van Gerard Verheijden speelde, blijft vaag.

Johanna van Camp

Johanna van Camp moest op 8 april 1784 een verklaring afleggen. Zij hoefde, omdat zij zwak begaafd was, geen eed af te leggen. Zij was ongehuwd. Maar op dinsdagavond 6 april was zij bevallen van een zoontje. Zij verklaarde dat de vader van het kind de zoon van Jan van der Flaes was, die als knecht bij Anthonij Wouters had gewoond. Zij wist zijn naam niet, maar wel dat hij omstreeks half maart bij Wouters was vertrokken.

Zij vertelde dat deze man op zeker ogenblik, toen zij alleen thuis was en aan het spinnewiel zat te werken, bij haar binnen was gekomen. Hij had het spinnewiel bij haar weggerukt en op den haard geworpen. Daarna had hij overweldigd. Johanna vertelde nooit met iemand anders gemeenschap te hebben gehad.

Deze verklaring legde Johanna niet op eigen initiatief af. Zij werd door de wetgeving van die dagen verplicht, om aan de schepenen bekend te maken, wie de vader van haar kind was. Dat dit resulteerde in een zo schrijnende aanklacht, zullen de schepenen niet vermoed hebben.

Besluit

Elisabet Peerbooms, Maria Jan van Gorp, Pauwelijntje van Hooff, Johanna Jan Jacobs, Pauwelijn Buijcx, Adriana Collemans, Maria Leestmans en Johanna van Camp, het waren moedige vrouwen. Zij stonden op tegen het grof geweld, dat het leven in vroeger tijd voor de vrouwen nog harder maakte, dan het al was. Hun namen mogen gekend zijn om de moed, die zij daarmee hebben getoond.

Bronnen: Oud rechterlijk archief Baarle-Nassau, inv. nrs. 135, 137, 138, 141.

Oud rechterlijk archief Breda, vonnissen schepenbank.

Cursus oud-schrift

Zijn er nog belangstellenden om een cursus oud-schrift voor beginners te volgen?

Gelieve u kenbaar te maken bij het secretariaat: tel. 699 740 of schriftelijk : Heemhuis, Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog.

Nieuwsbrief-bezorgers

Voordat de nieuwsbrief gelezen kan worden, moet het rondgebracht worden. Dit is een uiterst geschikte taak voor mensen die 's avonds nog graag een frisse neus halen.

Wie ook enkele nieuwsbrieven wil rondbrengen, kan zich melden bij het secretariaat: 014/ 69 97 40 of steek een briefje in de bus van het heemhuis Kerkstraat 4 Baarle-Hertog.

Uitstap naar Edegem

op zaterdag 4 mei 1991

Jef Koks

Ondanks een donkere lucht en een frisse wind vertrokken we met een grote bus en een minibus vanaf de loswal.

Door op het laatste moment gemiste informatie omtrent de opstapplaats bleven bijna enkele mensen achter. Hiervoor onze verontschuldigingen.

Een en ander was door de gezelligheid in de bus snel vergeten en met een dag vol onbekende verrassingen voor de boeg togen we via Turnhout richting Antwerpen.

Je geniet vanaf de hooggelegen zitplaats in de bus meer van de omgeving dan vanuit een personenauto. Het hoogteverschil van ruim 5 meter tussen de naast elkaar liggende Nete en het Albertkanaal kun je namelijk enkel vanuit een bus zien.

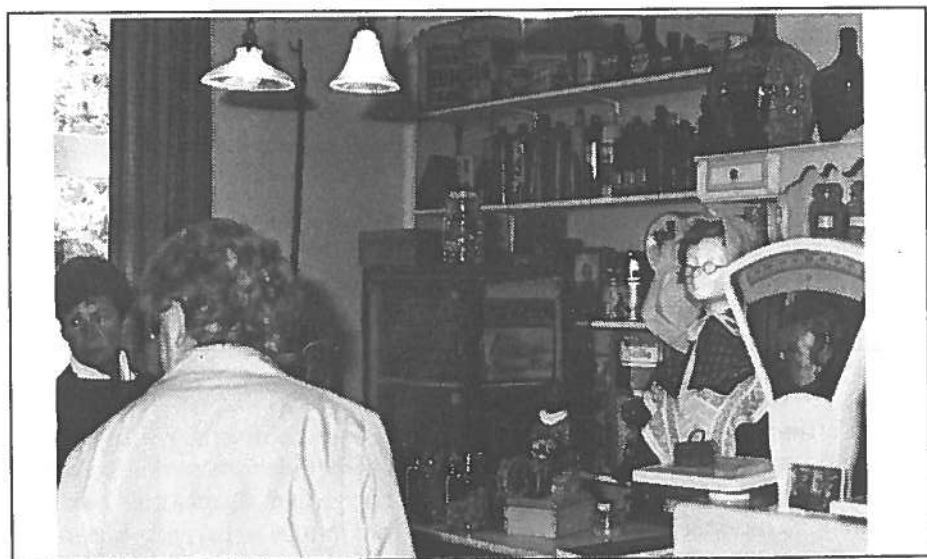
Voor we het wisten, stonden we dan ook voor de deur van het Heemmuseum te Edegem. De koffie was bruin en er werd door de dames van de gastvrije heemkundekring goed voor ons gezorgd. Het leuke was dat een oude tapkast en café-meubilair aanwezig waren, wat de toeloop naar het heemhuis zeker zal aanmoedigen.

Zittend in het heemhuis en genietend van de koffie of een pintje zullen de meesten wel de ogen hebben laten rondgaan. Aan de muren hingen voorwerpen van de meeste plaatselijke verenigingen, zoals de duivenmelkers, de biljartvereniging en de schuttersgilde. Ook spreuken ("Hier vloekt men niet") en een reglement voor zatlappen ontbraken niet.

Na de koffie werden we in groepen rondgeleid door de diverse ruimten. Elke kamer had weer een typisch karakter: een oude kruidenierswinkel compleet met de meeste artikelen van circa 60 jaar terug; een slaapkamer van een nette jongedame met op het nachtkastje een foto van de vrijer; een klaslokaal zoals velen van ons het hebben gekend: de houten banken met inktpot of een lei, de kathecismus en oud wandkaarten; een keuken met alle middelen die

Bijna was het Heemmuseum in Edegem te klein voor de enthousiaste groep uit Baarle

Het ouderwetse kruidenierswinkeltje mocht zich in een grote belangstelling verheugen

onze grootmoeders ter beschikking stonden om met niet geringe moeite voor het veelal grote en hongerige gezin te zorgen.

Na deze rondleiding bleken enkelen nog een blik op de prachtige tuin van deze voormalige pastorie te hebben geworpen. Onze algemene conclusie: wij hebben in Baarle jammer genoeg niet zoveel ruimte en zo gezellig moet het bij ons ook worden, dus met z'n allen de schouders eronder.

Vervolgens trokken we naar Fort V : één van de acht Brialmontvestingen uit circa 1863. Deze vestingen moesten het reeds in de 16de eeuw ommuurde Antwerpen een extra verdediging bieden.

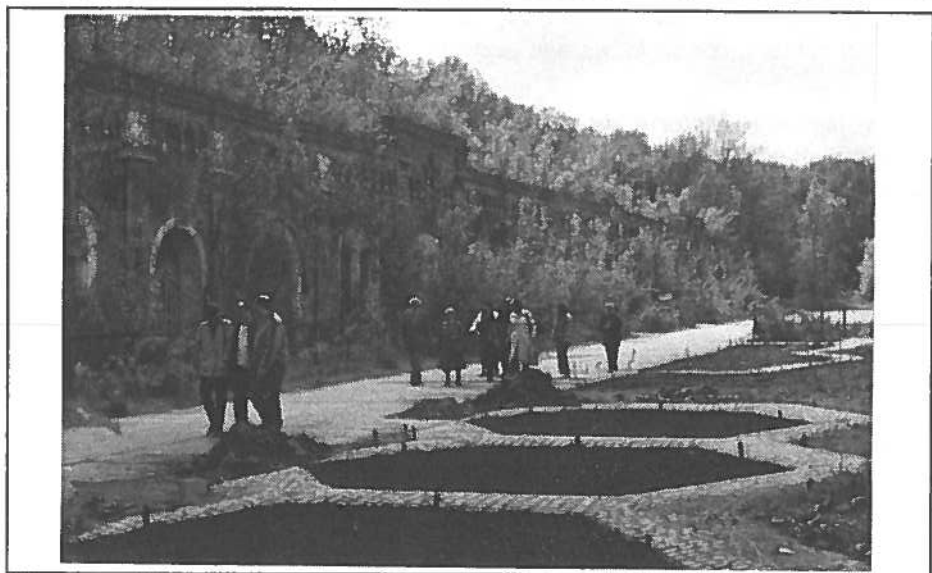
Het park dat nu eigendom is van de gemeente Edegem en door aankoop gespaard is voor de bouwwoede van de gemeente Antwerpen, biedt een mooie wandeling en herbergt in enkele grote loodsen het tram- en autobusmuseum. Hier bevinden zich de meeste modellen trams en bussen die in België gereden hebben. Interessant is de evolutie, hetgeen door de gids uitvoerig en vol devotie voor z'n oude vak wordt verteld. Naast dit tram- en busmuseum troffen we een karrenmuseum. De inventiviteit van de gebruiker en de vakkundigheid van de bouwer spreekt hier voor zich. Voor elk beroep zoals bakker of brouwer was een totaal andere kar in gebruik, maar uiteraard had de boer de grootste verscheidenheid tot zijn beschikking.

De hierna geplande wandeling kwam door het frisse weer ten goede aan de cafébaas op de hoek, die gelukkig ook de koffie warm had. Het was 17.00 uur en we stapten in de bus voor de volgende etappe.

Over de voormalige E10 richting Breda en via de afslag Kalmthout rijden we naar Wildert bij Essen voor ons bezoek aan een (oude) graanmolen met stoommachinemuseum, bakhuis en aansluitend een koffietafel.

De molen, die nog niet zo lang geleden volgens de oude technieken en bouwwijze opgebouwd is, wordt door de jonge en werklustige molenaar volledig gebruikt.

Wij stonden allen versteld van niet alleen maar de molenaarsvakkennis van deze jonge mulder, maar tevens van zijn met humor doorspekte algemene kennis op landbouweconomisch gebied; hetgeen zich weergeeft in de inzet die hier geleverd is.

In het domein van Fort V was het heerlijk wandelen

De gids in het Tram- en autobussenmuseum vond een gewillig oor

Na de rondleiding door de molen en het stoommuseum snoven we de heerlijke geur van de bakkerij: ook hier een perfecte orde en efficiëntie. Aan de muren hingen velerlei koperen gebruiksvoorwerpen uit het oude bakkersberoep. Een versgebakken speculaas stilde de eerste honger.

De weg naar de koffietafel was nu snel gemaakt en we lieten ons de veel gezondere bruine boterhammen en koffie goed smaken.

Een goede en gezellige afsluiting van een fijne dag.

Dat deze dag niet alleen op de volwassenen indruk heeft gemaakt, moge blijken uit het volgende.

Een dag naar Edegem

Natalie Adams

Met de heemkundekring zijn we naar Edegem geweest. We zijn daar naar een heemhuis gaan kijken. Het was een soort museum. Het Heemhuis daar was allemaal wel interessant, er stonden allemaal oude spullen bv. gereedschap en oude kanten kleertjes en hoedjes. We zijn ook naar het bus-, tram- en karrenmuseum geweest. Ook heb ik met Sophie in de speeltuin gespeeld, jammer genoeg begon het toen een beetje te regenen. Toen we naar huis reden met de bus, zijn we eerst naar het bakkersmuseum geweest. Daar hebben we heel lekker gegeten en in de oude molen gaan kijken. Daarna echt naar huis, eerst zien of iedereen er bij was, en ook nog een foto gemaakt van iedereen. Ik denk dat die wel zal mislukt zijn, want het was heel donker buiten omdat er buien aankwamen.

Dag

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms' vierde 15-jarig jubileum met ereleden en een eerste jaarboek.

E. Ragas

Afgelopen donderdag 6 juni kon de heemkundekring Amalia van Solms uit Baarle-Hertog-Nassau terugkijken op de eerste vijftien jaren van haar bestaan. Speciaal om dit te gedenken, had men een buitengewone Algemene Ledenvergadering bij elkaar geroepen. Van de 230 leden waren er 75 aanwezig.

Terugblik

Voorzitter Ad Jacobs ging bij zijn inleiding nog even terug naar de begintijd van de heemkunde in Baarle. Het begon allemaal in 1948 toen kapelaan Chr. Kramer hier in Baarle de eerste Baarlese heemkundekring oprichtte. Helaas ging deze vereniging ter ziele omdat kapelaan Kramer werd overgeplaatst naar de parochie van O.L.Vrouw in Breda. Het zou tot 1975 duren voordat het woord Heemkunde weer eens zou vallen in Baarle. Het was burgemeester Hogenbosch die bij gelegenheid van de tentoonstelling 'Monumenten in Brabant' de wens uitsprak om in Baarle te komen tot een heemkundekring. Het was tekenleraar Jos de Swart die onmiddellijk in de pen klom en een stukje over Heemkunde in Ons Weekblad schreef. Dat hij niet voor een ongeïnteresseerd publiek schreef, werd duidelijk toen Pater Dr. Ed Loffeld direct contact met hem opnam. Na enkele keren overleg gepleegd te hebben met o.a. burgemeester Hogenbosch, ging het tweetal inmiddels versterkt met C. Verschuieren die ook al lid van de groep Kramer was, aan de slag om tot de oprichting van een vereniging voor Heemkunde te komen. Dat gebeurde op 8 juni 1976 dus afgelopen zaterdag precies vijftien jaar geleden. In den beginne had men zo'n veertigtal leden. Nu vijftien jaar later is dat ledenaantal fors gegroeid tot 230 leden. Volgens voorzitter Jacobs is die spectaculaire groei vooral te danken aan het verkrijgen van een eigen onderkomen; 'Het Heemhuis'.

Om het vijftienjarig bestaan enige extra glans te geven, had een der leden van de kring voorgesteld om een viertal leden tot erelid te benoemen

Een zichtbaar trotse voorzitter Ad Jacobs blikt tezamen met een zaal vol enthousiaste leden terug op 15 jaar heemkunde-kring Amalia van Solms

vanwege hun verdiensten voor de vereniging. Dit zijn: Mevr. A. Gulickx-Koks, G. van de Lindeloof, Dr. Ed Loffeld (posthuum) en C. Verschueren.

Na de pauze waarin de leden de kans kregen om de pasbenoemde ereleden te feliciteren, kwam men aan het tweede gedeelte van het jubileumprogramma. De presentatie van het eerste jaarboek van de Heemkunde-kring 'Baarle in de Middeleeuwen'. Alvorens tot uitreiking van de allereerste exemplaren over te gaan waren er een aantal sprekers, die heemkunde-kring Amalia van Solms kwamen gelukwensen. In de eerste plaats was daar burgemeester Cornelissen van Baarle-Hertog die namens de beide gemeenten sprak. In zijn toespraak kwam hij nog even terug op Het Heemhuis dat dankzij het toenmalig college van Baarle-Hertog onder voorzitterschap van Dr. Jan Van Leuven, verhuurd werd aan Heemkundekring Amalia van Solms. Sinds 9 september 1989 is de kring de trotse huurder van dit monumentale pand. Burgemeester Cornelissen zegde in zijn toespraak ook toe dat de oude raadstoelen van de gemeente gerestaureerd zullen worden voor de komende monumentendagen in september, zodat de raadszaal nu definitief kan worden ingericht.

De kersverse ereleden, v.l.n.r.: C. Verschueren, A. Gulickx-Koks en G. v.d. Lindeloof, met de prachtige oorkonde (ontwerp:Ineke van Strijp) die behoort bij hun benoeming

Daarna was het woord aan voorzitter Cees Leyten van de Stichting Brabants Heem, de overkoepelende organisatie voor heemkundekringen in Noord-Brabant. Hij ging ook nog even in op de eerste kring van Baarle van kapelaan Kramer. Hij was blij dat in een unieke gemeente als Baarle er zo'n enthousiaste heemkundekring is. Vooruitlopend op het duizendjarig bestaan van Baarle in 1992, was hij verheugd dat de organisatie van het jaarlijkse Heemkamp van Brabants Heem dan in Baarle zal plaatsvinden. Hij wenste de heemkundekring van harte proficiat met haar vijftienjarig bestaan en bood namens Brabants Heem het allernieuwste boek van Brabants Heem (over veldnamenonderzoek in Teteringen) aan.

De laatste spreker voor de presentatie van het jaarboek 1991, was de heer Drs. Jan Gerits, directeur van het Vlaams verbond voor heemkundekringen. Hij was blij dat hij als Belg was uitgenodigd voor deze jubileumavond. Hij was ook zeer verheugd dat de Baarlese kring zich nu ook zou aansluiten bij zijn organisatie. Een internationaal dorp als Baarle is dit aan zijn stand verplicht. In het kort gaf hij aan wat het Vlaams Verbond allemaal kan betekenen. Hij vertelde zijn gehoor dat het Vlaams Verbond nu erkend is door de minister van cultuur als een cultureel-educatieve instantie die daardoor de gelegenheid krijgt om drie wetenschappers in vaste dienst te nemen, die door het ministerie zullen worden betaald. Een uitzonderlijk luxe situatie in vergelijking met Nederland, waar bijv. Stichting Brabants Heem een zuivere vrijwilligersorganisatie is, die draait op subsidies en donaties. Jan Gerits wenste de heemkunde-kring van harte proficiat en hoopte dat de Baarlese kring inderdaad de brugfunctie kan vervullen tussen de Noordelijke (Nederlandse) kringen en de Zuidelijke (Belgische).

Jaarboek 1991

Daarna was het aan voorzitter Ad Jacobs om de eerste exemplaren van het jaarboek 1991 aan te bieden. De eerste twee exemplaren gingen naar de beide Burgemeesters. Burgemeester Cornelissen nam beide boeken namens de burgemeesters in ontvangst. Daarna kreeg historicus en lid van de kring Fons Racijsmaekers een exemplaar uitgereikt. Zijn studie van Baarle in de Middeleeuwen vormt het belangrijkste deel van dit eerste jaarboek. Voor beide voorzitters van de overkoepelende organisaties, de heren Cees Leijten en Jan Gerits waren de volgende exemplaren bestemd.

Een toast op het eerste jaarboek van onze kring, v.l.n.r.: Ad Jacobs, Fons Raeijmaekers, Jan Gerits, Kees Leijten en burgemeester A. Cornelissen

De contente mens Nol van Roessel over de Roomse Blijheid

Na een toast te hebben uitgebracht op dit eerste jaarboek, kwam de uit-smijter van de avond: Nol van Roessel. Nol van Roessel is al lang geen onbekende meer in Baarle. Onlangs trad hij nog voor de Rabo-bank op tijdens een der vieringen van het 75-jarig jubileum van de bank. Ook voor de heemkundekring heeft hij al een paar keer zijn verhaal mogen doen. Deze avond had Nol van Roessel het over de Roomse Blijheid. Op zijn geheel eigen humoristische wijze stapte hij door zijn Roomse jeugd. Drie kwartier lang had hij een aandachtig en blij lachend gehoor. Wat een spreker is die man ! Wat een humorist toch. Geen wonder dat hij een boekwerk schreef over 'de contente mens'. Al met al een zeer geslaagde avond. Een der genodigden liet zich ontvallen 'ik wist niet dat heemkunde zo plezierig was'. Daarmee werd deze avond goed getypeerd. Heemkunde is blijkbaar toch niet zo droog als sommigen denken.

Even terug naar ons uitstapje naar Edegem. Na de voortreffelijke koffietafel werd er nog even geposeerd voor een groepsfoto. Zie hier het resultaat

Arme Amalia (4)

Wij waren onlangs -samen met een groot aantal leden- op bezoek in Edgem. Eerder bezochten we Beerse, Rijkevorsel, Etten-Leur en Ulvenhout.

Daar praat men over "oudheidkamers" en "heemkundige musea". Terecht, want je kijkt er werkelijk je ogen uit naar de enorme en vaak prachtige verzamelingen oude gebruiksvoorwerpen.

Allemaal gekregen!! Niet te geloven. Lukt dat bij ons dan niet? Dat zou ik niet willen zeggen. Bij ons werkt het anders. Vanaf het begin heeft ons bestuur gekozen voor een duidelijk andere taak van ons heemhuis. Amalia wil van het heemhuis in de eerste plaats een ontmoetings- en werkplaats maken. Dat lukt al heel goed: er wordt vergaderd door bestuur en werkgroepen, er zijn boeken gepresenteerd, sinterklaas was er thuis, carnaval ging er van start, er waren al heel wat tentoonstellingen te zien, we waren present op de Open Monumentendag en Radio 1000 is er geboren.

U ziet het, er gebeurt veel in ons heemhuis. Daar is het voor! Wij hebben nooit de bedoeling gehad er een museum van te maken. Wij hebben daar gewoon de ruimte niet voor.

Maar...toch vinden we het fijn als mensen leuke oude spulletjes, boeken, documenten en foto's willen afstaan aan onze vereniging.

Vooraf kleine voorwerpen zijn welkom. Die kunnen we namelijk goed gebruiken voor de aankleding van ons heemhuis en voor bepaalde tentoonstellingen.

Bovendien rekenen we het tot onze wezenlijke taak om spullen voor later te bewaren.

We bekijken weer even wat er in de voorbije periode geschonken werd.

We maakten al een keer melding van een handvol oude handgesmede spijkers. Nu weten we dat die afkomstig waren van Harrie de Bruin. We hoorden bovendien dat Harrie nog meer voor ons in bewaring heeft. Dat is goed nieuws!

Mevrouw van Eijl was ook weer van de partij met een oud blikken sigaretendoosje: "Xantos-plenum" staat er op. Kent iemand dat merk nog?

Ad Jacobs is als een vliegende kraai; die vangt altijd wat. Hij bracht twee oude trouwboekjes in. Die zijn ook waardevol voor onze afdeling documentatie.

Van Fons Willemsen -ook een trouwe klant- kregen we een grijs geëmailleerde waterketel. Die past goed op onze platte buis.

Een grote bronzen kroonluchter naar gotisch model werd ons geschonken door mevrouw Gulickx van de Alphenseweg. Die krijgt een mooi plaatsje.

De lijst is niet lang. Vindt u dat jammer? Daar is best wat aan te doen.

Zeer binnenkort bestaat Amalia 15 jaar. Bij u op zolder of in die kast op de overloop of in het schuurtje staat of ligt heus nog wel iets aardigs waar u nooit meer iets mee doet en waar Amalia blij mee is. Gewoon even snuffelen! Bij voorbaat dank voor uw kadootje.

Antoon van Tuijl

Vreemde Zaken (1)

Een vreemd stuk gereedschap

Op een van zijn wekelijkse rommelmarktspeurtochten vond Gust Haagen weer eens een vreemd stukje gereedschap. Hij verzamelt dat zoals u weet. Gust wil ook graag weten waarvoor zo'n voorwerp gediend heeft.

Hij sprak er al heel wat mensen over aan. Niemand wist het. Sommigen dachten dat deze tang met zijn scherp mesje bedoeld was om gleufjes in leer te knippen...

Dat zou best kunnen! Maar Gust weet het graag zeker.

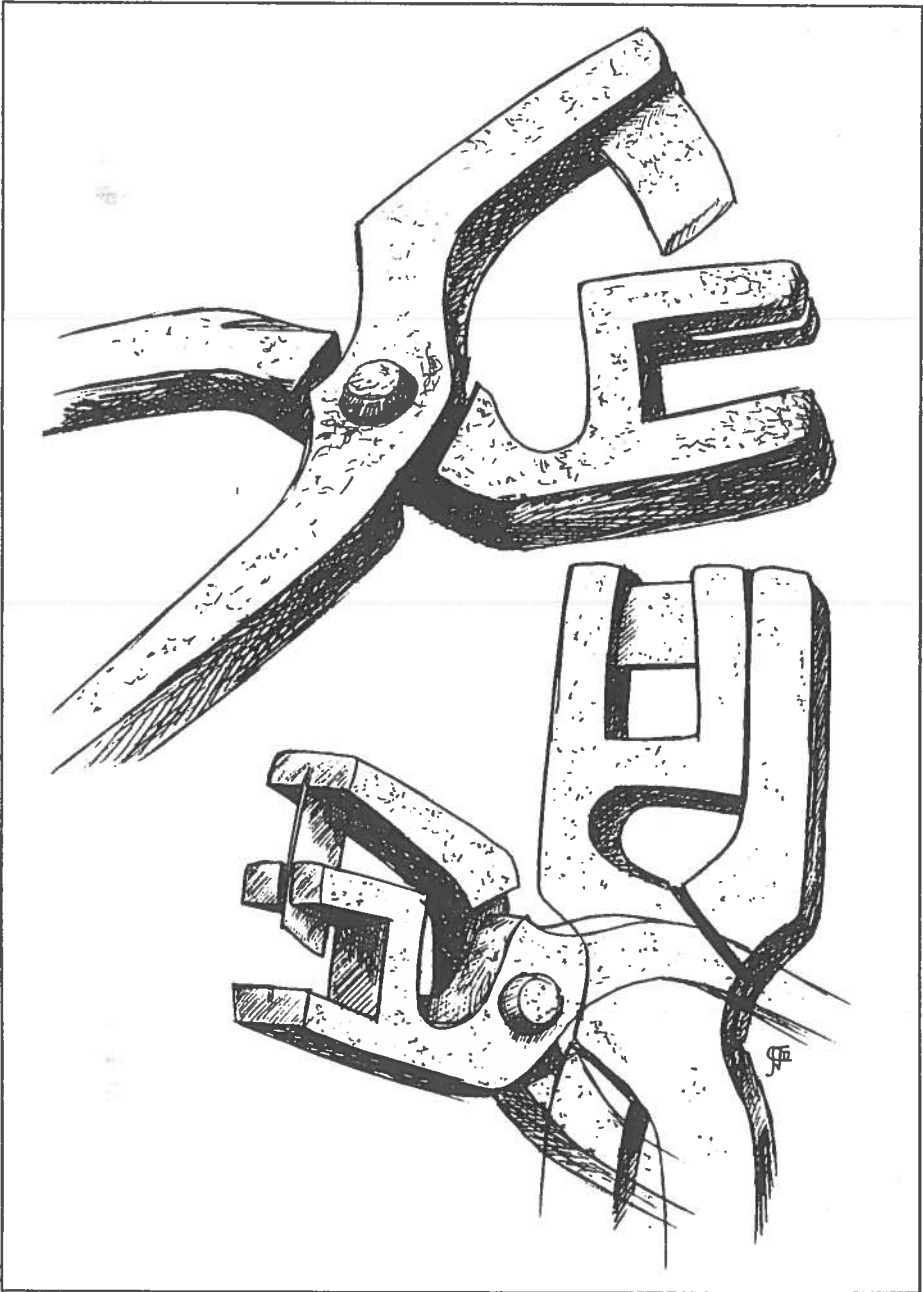
Wie hem aan informatie kan helpen, richt zich tot:

Gust Haagen

Alphenseweg 7 b

5111 NA Baarle-Nassau

telefoon : 04257-9973

Brabantse biografieën-project

Heeft u ooit gehoord van Constantijn Huijsmans, de Tilburgse tekenleraar die ooit dat veelbelovende leerlingetje Vincent van Gogh in de klas had? Of van dokter Wiegersma, die er toch maar mooi voor zorgde dat iedereen getroost huiswaarts ging?

Om dergelijke kleurrijke personen aan de vergetelheid te ontrukken en hen de plaats te geven die zij binnen de Brabantse geschiedenis verdienen, is een Brabants biografieën-project opgezet.

Aan dit project kan iedereen meedoen die enigzins geoefend is in het bedrijven van historisch onderzoek. Hij of zij stelt op basis van literatuur- en/of archiefonderzoek een korte biografie samen van een persoon die in cultureel of maatschappelijk opzicht van meer dan normale betekenis is geweest. Bij gebleken kwaliteit wordt deze levensbeschrijving opgenomen in een boek, dat zal verschijnen bij Uitgeverij Boom en de stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (BRG). Op deze wijze ontstaat een interessante bundel, waarin mannen en vrouwen die binnen de provincie Noord-Brabant van historisch belang zijn geweest, de revue passeren.

Een biografie in dit project is een kernachtige levensbeschrijving, met daarin de nadruk op het belang van de betreffende persoon voor Noord-Brabant of voor zijn lokale of regionale omgeving. De omvang beslaat circa 1000 woorden. Zo mogelijk wordt een illustratie toegevoegd (portret, handschrift, leefomgeving e.d.).

Personen die niet meer in leven zijn en die door hun leven en werken van belang zijn geweest voor Noord-Brabant, of voor hun lokale dan wel regionale omgeving, in cultureel, religieus, sociaal c.q. maatschappelijk opzicht, komen in aanmerking voor opname. De redactie geeft hieromtrent het beslissend oordeel. Aangezien het in de bedoeling ligt meerdere delen uit te geven, zal de redactie streven naar een zo groot mogelijke spreiding van de op te nemen beschrijvingen per deel, zowel naar tijd als naar regio.

Belangstellenden kunnen een folder aanvragen met een beschrijving van de aanmeldingsprocedure en richtlijnen voor de inhoud van een biografie bij de redactie, p/a stichting BRG, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch. (tel. 073-146193). Deze folder is op ruime schaal onder de bibliotheken in de grotere steden en de archieven verspreid.

Heemkamp 1992

In het kader van duizend jaar Baarle neemt heemkundekring 'Amalia van Solms' de organisatie van het heemkamp op zich. Dit jaarlijkse initiatief gaat uit van de overkoepelende organisatie Brabants Heem. In Noord-Brabant wordt elk jaar in een andere plaats zo'n heemkamp ingericht. In 1990 was de beurt aan Zundert, uiteraard vanwege het Van Gogh-jaar. Bijna tweehonderd mensen namen van 8 tot en met 11 augustus hieraan deel om te speuren naar het verleden uit de tijd van Van Gogh.

In 1992 is het de beurt aan Baarle; uitgangsdatum is de tweede helft van augustus, de voorlaatse week van de schoolvakantie.

Een degelijke organisatie is noodzakelijk voor zo'n manifestatie: de activiteiten moeten uitgewerkt worden en een flink aantal deelnemers moet onderdak vinden in hotels, bij particulieren, in caravans en tenten, schoolgebouwen etc.

Daarom worden nog enkele leden en belangstellenden gezocht om in de werkgroep 'heemkamp' de organisatie van dit evenement mee op zich te nemen.

U kan zich telefonisch aanmelden bij onze secretaresse Nicole Ragas-Joosen, tel. 699 740 of schriftelijk op het Heemhuis Kerkstraat 4 2387 Baarle-Hertog.

11 juli a.s.

Bezoek aan museum 'Te hooi en te gras' in Poppel

We vertrekken om 19.00 uur met de fiets als er tenminste genoeg belangstelling is. We willen graag weten wie er mee fietst!!!! Dan kunnen we van te voren een kleine planning maken.

De inkom bedraagt 75 BF; er is gelegenheid om de dorst te lessen.

Mocht het weer van dien aard zijn dat fietsen niet aangenaam is, dan zal het vervoer met auto's gebeuren.

Opgeven bij het secretariaat: Nicole Ragas-Joosen, Dr. Govaertsplantsoen 18, Baarle-Hertog tel. 69 97 40 of schriftelijk bij het heemhuis, Kerkstraat 4, Baarle-Hertog.

Openingsdagen archief gemeente Baarle-Nassau

Streekarchivaris A.M.C. Zom zal op de volgende data in het gemeentearchief van Baarle-Nassau te consulteren zijn van 10.00 uur tot 16.30 uur en dit telkens op maandag en dinsdag :

5 en 6 augustus

2 en 3 september

30 september en 1 oktober

28 en 29 oktober

25 en 26 november

23 en 24 december

Het centrale kantoor en de studiezaal van het Streekarchivaat te Oosterhout zijn dagelijks voor het publiek geopend.

Bezoekadres: Torenplein 10 (De Bussel) Oosterhout.

Correspondentieadres: postbus 10150 4900 GB Oosterhout.

Bij afwijking van het dagrooster kan geïnformeerd worden op het kantoor van het Streekarchivaat tel. : 01620-89895 of 89896.

Geheel onverwacht overleed op 30 mei 1991 te Alphen ons
gewaardeerde lid

Jan Steijaert

Het bestuur wenst zijn echtgenote en familie alle sterkte toe bij
het verwerken van het verdriet bij dit zo plotselinge afscheid.

Heemkundekring Amalia van Solms

Nieuwe leden

- Dhr. J. Meeuwissen Heikantsestraat 8 Ulicoten
Dhr. J. Rijvers Chaamseweg 28 Baarle-Hertog
Dhr. H. Gulickx Weth. Romboutsstraat 36 Breda
Dhr. A. Seurinck Gilseinde 65 Ravels
Fam. J. Laurysen Alphenseweg 25 Baarle-Nassau
Mevr. Van den Brandt Molenbaan 28 Baarle-Hertog
Fam. J. Lückman Boschovenseweg 54 Baarle-Nassau
Mevr. Luijben-Verschueren Baroniestraat 20 Baarle-Nassau
Fam. van Oorspronk Gen Maczeklaan 47 Baarle-Nassau
Dhr. van Dun Slotlaan 84 4851 EC Ulvenhout
Dhr. B. Willems Prinsenstraat 1 Baarle-Nassau (jeuglid)
Dhr. T. van Kints Nassaulaan 35 Baarle-Nassau
-

Lidgeld 1991

De leden die hun lidgeld voor 1991 nog niet betaald hebben, vragen we dit met bijgevoegde accept-giro of overschrijvingsformulier over te maken.
De contributie bedraagt:

- persoonlijk: Fl 30,- of 550 Bf
- gezinslidmaatschap: Fl 40,- of 720 Bf
- jeuglidmaatschap: Fl 5,- of 90 Bf
- postabonnement: Fl 5,- of 90 Bf Extra

Indien er een fout in onze administratie geslopen is, gelieve ons hiervan op de hoogte te stellen. Bij voorbaat bedankt.

penningmeester: tel. 69 95 86

secretariaat : tel; 69 97 40

schriftelijk : Heemhuis Kerkstraat 4 2387 Baarle-Hertog

Contactadressen Heemkundekring:

Baarle: Nicole Ragas, Dr. Govaertsplantsoen 18, Baarle-Hertog, tel: 699740

Castelre: M. Hurks, Stoope Steede 2, Castelre, tel: 04253-9719

Ulicoten: A. Willemsen, Heikantsestraat 3, Ulicoten, tel: 04249-352

Zondereigen: M. Versmissen, Zondereigen 46, Baarle-Hertog, tel: 633441

DRAAGBARE WATERBRON.

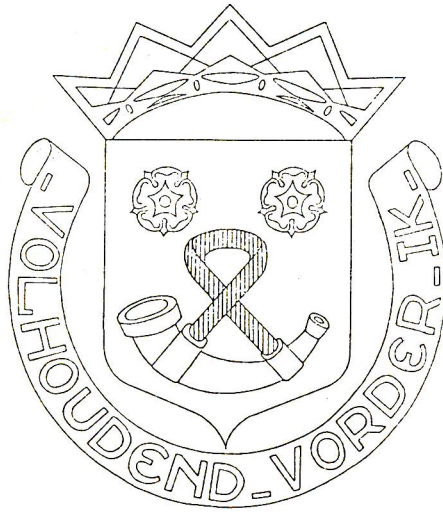
Steeds

méér mensen

drinken steeds méér

mineraalwater. Daarom komt

Bar-le-Duc als eerste in Nederland met een handig, licht, makkelijk mee te nemen 2-literpak. Niet van plastic, maar van karton. Een overvloedige bron laag mineraalhoudend, natuurlijk mineraalwater zonder koolzuur. En zo zuiver, dat het zelfs geschikt is voor de bereiding van babyvoeding. **BAR-LE-DUC**

Heemkunde-kring 'Amalia van Solms', Kerkstraat 4, 2387 Baarle-Hertog